15—20 m³. [1]) 1918. a. Preisi määrustiku järgi peab igal perekonnal, kus on 2 last, olema vähemalt 2 toa ja köögiga korter. Igale üle 10-a. isikule peab olema sääl 20 m³ õhumahtu ja 8 m² põrandapinda; väiksemail lapsil pool vähem. Sääljuures peab korter olema läbituulutatav, st. ta peab olema majast läbi ehitatud. [2])

Nagu juba tähendatud, on korterite õhuküllasuseks tähtsad nii õhumaht isikule kui ka õhuvahetuse võimalused. Seepärast kirjeldame Tartu kortereid mõlema nimetatud omaduse suhtes rööbiti. Tartu korteriolude registreerimisel on märgitud korterite brutto-õhumaht. Keskmiselt võtab mööbel ja muu korteri sisustis umbes 10% sellest enda alla. Kuid materjalide läbitöötamisel pole arvesse võetud, et registreerimise ajal 11% elanikest olid alla 10-a., kes vajavad õhku 50% vähem. Pääleselle pole arvestatud eraldi köökide õhumahtu. Nimetatud ebatäpsused kattuvad vastastikku niivõrd, et neid arvestada pole vaja. Seda õigustab veel õhumahu täpsuse väärtusettus erinevate õhuvahetuse võimaluste ja eluviiside tõttu.

Õhupuhastusvahendeist on registreeritud õhuaken, elektriventilatsioon, lihtventilatsioon, aken aasta ümber avatav, mulk korstna jalas või pliidi lõõris. Nende protsendiline esinemine selgub lihtsamalt ehituskortereis, millest annavad üldise ülevaate järgnevad andmed. 37,7% ehituskortereist on varustatud 1 või rohkem õhuaknaga. Muid õhupuhastusvahendeid pole neis kortereis arvestatud. Ülejäänud kortereis puudub õhuaken, kuid 50,0%-il on aken aasta ümber avatav, 8,6%-il teostub õhupuhastus mulgu kaudu korstna jalas, pliidi lõõrides või mujal. Viimase õhupuhastus-viisi mõju on muidugi õige väikene. Siis on veel 1,6%-il kortereist lihtventilatsioon ja 5 korteris elektriventilatsioon. 37,0% ehituskortereist on aga hoopis ilma õhupuhastusvahendeita. Sääl toimub õhuvahetus ainult läbi pragude ja muude ebatiheduste nn. loomuliku ventilatsiooni teel. Arvestades Tartu majade väiksust ja võrdlemisi harva ehitust, võib säärasel teel õhk korteris vahelduda 1—2 korda tunnis. Loomulik ventilatsioon — kui igas korteris leiduv — on edaspidi arvestamata jäetud. Kõiki eespool tähendatud asjaolusid arvesse võttes, võiks sääraseid kortereid, kus õhumaht 1 elanikule 15 kuni 20 m³ ja ventilatsioonivahendid olemas, lugeda rahuldavaiks; kui aga ventilatsioonivahendid puuduvad, siis kahtlasiks. Säärased korterid aga, kus õhumaht isikule 10—15 m³, võivad ainult hää ventilatsiooni juures napilt rahuldada, kuna selle puudumisel tuleb pidada neid mitterahuldavaiks.

Tartus tuleb keskmiselt 1 elanikule 29,2 m³ korteri õhumahtu. Kui veel lisada arvestamata jäänud eraldi köökide õhumaht, siis tõuseb õhumaht 1 elanikule 32,2 m³-ni. Seega oleks rahuldatud isegi ideaalsed nõuded. Kuid vaadeldes kortereid üksikult, leidub õige palju säärraseid, mis ei rahulda kõige tagasihoidlikumaidki nõudeid.

Mitterahuldavate korterite % väheneb korterite suurenedes. Kortereist, kus õhumaht 1 elanikule on 15—19,9 m³, on, nagu eespool tähendatud, kahtlased ainult need, kus ventilatsioon puudub. 1-toaliste kor-

[1]) F. Hueppe. Weyl's Handbuch der Hygiene. Bd. IV lk. 20.
[2]) Brix, Most ja teised — Handbuch d. Kommunalwissenschaften.